

INTERVIURI

Despre justiție și judecători

Nicolae Manolescu

Nicolae Manolescu (n. 27 noiembrie 1939, Râmnicu Vâlcea) este un critic și istoric literar român, cronicar literar și profesor universitar, membru corespondent al Academiei Române (din 1997). Ambasador al României la UNESCO și președintele Uniunii Scriitorilor din România (pentru al doilea mandat). Este considerat drept unul dintre cei mai importanți critici literari români din ultimele decenii. Este directorul revistei *România literară* și profesor consultant la Catedra de Literatură Română a Facultății de Litere din cadrul Universității din București.

A publicat peste 40 de volume, dintre care amintim: 1966 - *Lecturi infidele*, eseuri de critică și istorie literară. Debut editorial; 1968 - *Metamorfozele poeziei*, un studiu foarte important, sinteză a poeziei române interbelice; 1968 - *Poezia româna modernă de la George Bacovia la Emil Botta*. Antologie. La scurtă vreme de la lansarea cartea a fost retrasă din librării și topită. Ediția a doua apare abia după 1990; 1970 - *Contradicția lui Maiorescu*, monografie, eseu psihanalitică, biografie, istorie literară. La origine stă teza de doctorat numită mai sus.; 1971 - 1988 - *Teme*, 7 volume de eseuri, critfiction; 1976 - *Introducere în opera lui*

Alexandru Odobescu, monografie critică; 1976 - *Sadoveanu sau utopia cărții*, o monografie atipică, în stil manolescian a operei lui Mihail Sadoveanu.; 1980 - 1983 - *Arca lui Noe*. Eseu despre romanul românesc, 3 volume. Poate cea mai cuprinzătoare sinteză asupra romanului românesc. Conține teoria celor trei vârste ale romanului, doric, ionic și corintic. Evident această clasificare își are originea în stilurile coloanelor templelor din Grecia antică. Cele trei categorii corespund romanelor clasice, realiste sau omnisciente, romanelor la persoana I, și romanelor postmoderne;

1987 - *Despre poezie*, ediția a doua, Aula, 2002. O introducere în analiza poeziei cu speciile ei literare; 1990 - *Istoria critică a literaturii române*, volumul I. De la Scrisoarea lui Neașu din Câmpulung la perioada romantismului timpuriu și a literaturii post-pășoptiste, la Hașdeu și

Alexandru Odobescu. Volumul I se încheie cu capitolul dedicat romanului postpașoptist; 1991 - *Dreptul la normalitate: Discursul politic și realitatea, eseuri și editoriale pe teme politice publicate în revista România literară la începutul anilor 90*; 1995 - *Cărțile au suflet, volum care reia o parte din Teme*; 1999 - *Poeți romantici, prima parte din al doilea volum al Istoriei critice a literaturii române. Conține analize ale operei lui Vasile Cârlova, Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu și Vasile Alecsandri*; 2000 - *Contradicția lui Maiorescu, ediția a III-a la Editura Humanitas*; 2001 - *Teme, Editura Universală*; 2002 - *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu, Editura Aula, trei volume, vol. I, Poezia, vol. II, Proza, teatrul, vol. III, Critica, Eseul*; 2003 - *Cititul și scrisul, Nicolae Manolescu par lui meme*; 2008 - *Istoria critică a literaturii române, Ed. Paralela 45, 2008*; 2009 - *Viață și cărți. Amintirile unui cititor de cursă lungă, Ed. Paralela 45, 2009*.

1. Considerați că România de azi este diferită de cea anterioară anului 1989? Din această perspectivă, se poate vorbi, din perspectiva dumneavoastră, de o magistratură de dinainte de 1989 și de una de după 1989?

Cu toate dificultățile și presiunile, magistratura de azi nu mai are prea multe în comun cu aceea de ieri.

2. Ar trebui trecută cu vederea colaborarea unor magistrați cu serviciile Securității, dată fiind experiența și competența acumulată (știut fiind că un bun specialist se formează în mulți ani) sau ar trebui ca aceste persoane să fie expuse și îndepărtate din profesie? Soluția din

Germania de Est, unde, după căderea zidului și reunificare, judecătorii din perioada comunistă au fost îndepărtați, este cea mai bună?

N-ar trebui trecută cu vederea, mai ales fiind vorba de o profesie a cărei deontologie este esențială. Soluția din fosta RDG e perfect corectă și legitimă.

3. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? În ce modalitate? Prin ce pârgii?

În oarecare măsură, probabil că da. Pârgiile principale sunt simpatiile politice, relațiile personale și șantajul.

4. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din România, pentru a vă ocroti un drept, ați avea încredere în sistem, în general, și în judecător, în special? Există vreo diferență între ceea ce ar trebui să fie un judecător și ceea ce el este, în realitate?

Aș avea, desigur. Diferența pe care o menționați constă în faptul că idealul de magistrat e încă departe de magistratul real.

5. Ce socotiți că ar trebui să facă membrii acestui corp profesional pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în actul de dreptate? Cum ar trebui să se comporte un judecător? S-a născut oare judecătorul ideal?

Să judece fără a se lăsa influențați. Să fie competenți. Să se comporte în mod civilizată și responsabil. Judecătorul ideal nu s-a născut nicăieri în lume și nu se va naște niciodată. Ideal ar fi că judecătorul real să fie cât mai asemănător aceluia ideal.

Dan Culcer

Dan Culcer (n. 15 iunie 1941) este un critic literar, prozator, poet, traducător și ziarist român.

După încercări nereușite în 1957 și 1958 de a intra la medicină sau la istorie (amândouă fiind facultăți unde se aplica *numerus clausus contra copiilor de burghezi*), reușește să-și transfere dosarul la Facultate de filologie română a Universității Bolyai din Cluj. Cunoștințele de limbă maghiară pe care i le cultivaseră mama și unchiul, ambii bilingvi, îi folosesc și ulterior, căci pe această bază, ca diplomat al Facultății de filologiei, specialitatea limba și literatura română, a unificatei (1959) universității Babeș-Bolyai, este repartizat în 1963, la propunerea profesorului universitar Mircea Zăciu, ca preparator universitar la Institutul maghiar de artă teatrală din Târgu-Mureș.

Fondează, împreună cu Romulus Guga și Mihai Sin, revista lunară de cultură "Vatra", care apare începând cu mai 1971. Dan Culcer devine redactor de rubrică, redactor șef-adjunct, ca apoi să fie "degradat" ca publicist-comentator, și în fine șef de secție în urma câtorva "gafe" politice intenționate, expresia a unei opoziții politice precaute dar tot mai manifestă.

După moartea redactorului-șef Romulus Guga, intră într-o zonă de turbulențe în relațiile cu colegii, dintre care se vor alege și câțiva informatori amatori, pe fondul unor gelozii de carieră. Această perioadă se reflectă în dosarul de urmărire informativă deschis pe numele "Dinu", din arhivele Centrului național pentru studierea arhivelor Securității CNSAS. Este "criticat" și pus la punct în urma unei

ședințe de partid în redacție, organizată cu sprijinul logistic și la îndemnul Securității județene, reprezentată de colonelul Nicolae Grama.

Întreține, încă din mai 1971, relații de taină cu unii reprezentanți ai exilului politic (Virgil Ierunca și Monica Lovinescu, ca atâția alții dintre colegii săi de condei, fără să aștepte să existe solidarități, (datorită conspirativității impuse de epocă), face călătorii în Franța și Belgia ca membru al Societății Jules Verne din Paris și al Asociației internaționale a sociologilor de limbă franceză A. I. S. L. F., prezintă comunicări despre utopia negativă (=distopia) a lui George Orwell (în 1984 la Cerisy la Salle, ca bursier al "Fondation pour une entr'aide intellectuelle européenne"). Securitatea încearcă să facă joc dublu: îi aprobă pașaportul dar îi confiscă biletul de tren. Pentru a ajunge totuși la colocviu, străbate cu auto-stopul Europa de la Oradea la Paris, într-o săptămână. Scrie studii despre cenzură și are tupeul să încerce să le publice în Vatra, sub titlul "Listele de 'uvrajuri prohibaritate' ". Nu e cooperant cu autoritățile de Securitate, care află că nu e sincer cu ei, aduce cărți interzise care i se confiscă la vamă, îi umblă gura în public și încurajează diverși contestatari, Liviu Ioan Stoiciu, Dan Petrescu, Ștefan M.

Găbrian. Era "turnat" deja în 1972 de o poetă care își semna "notele informative" cu numele de cod "Donna Alba". Securitatea reîncepe urmărirea informativă în 1982, corespondența îi este deschisă (vezi "Cartea albă a Securității", ediția M. Pelin), se folosesc mijloacele tehnice - ascultarea telefonului, perchițiții domiciliare secrete.

E izolat în redacție și sfârșește prin a plănui o plecare definitivă în Franța în grup, cu toata familia sa de șase persoane, plecare pe care o organizează în taină și eficient. Sub pretextul unui tratament medical, a doua soție, scriitoarea Maria Mailat, pleacă prima cu doi copii, în 1986. În august 1987, primește viza de ieșire și ajunge în Franța, la Paris, în octombrie 1987, prin reîntregirea familiei. Dan Culcer cere azil politic, care i se acordă imediat de către Oficiul francez pentru refugiați și apatrizi -OFPRA).

După câteva stagii de formare în domeniul utilizării ordinaroarelor în presă, devine el însuși formator și lucrează la Paris intermitent pentru CFPJ -Centre de formation et perfectionnement des journalistes, in calitate de conferențiar-ziarist.

Experiențe neconcludente și scurte în câteva redacții pariziene ca secretar de redacție ("Alternances", revista editată de fiica publicitarului evreu Marcel Bleustein (Blanchet)- agentia Publicis- pentru comunitate; "Argus", o revistă lunară de asigurări; "Africa International").

Face o carieră de grafician pe ordinator și de ziarist, secretar de redacție, în presa sindicală franceză, fiind șef de serviciu Editură la Confédération française démocratique du travail (CFDT-Santé) începând cu 1993. Între venirea sa în Franța și

momentul în care i se oferă un post stabil, face ziaristică ocazională și prost retribuită la posturile de radio franceze (Radio France International - RFI, serviciul român) și engleze (BBC, serviciul român), sau neretribuită - la Radio Solidarnosc (un post parizian al rezistenței anticomuniste poloneze, al cărui studio era lângă Place du Tertre, în Montmartre, unde se întâlnește cu exilații mai vechi Dinu Zamfirescu, Antonia Constantinescu și Radu Portocală.

"Revoluția" română și prăbușirea statelor socialiste îi dau de lucru în mod neașteptat. Lucrează oficial ca traducător pentru o agenție de subtitraje video (Videoadapt), colaborează în perioada "revoluției" din România (decembrie 1989-februarie 1990) cu studiourile de televiziune TF1, A2 și La 5 din Paris, ca traducător-interpret. Onorariile substanțiale obținute astfel în câteva luni îi permit să se aventureze într-o lungă expediție de recunoaștere, în compania etnologului francez ex-comunist Claude Karnoouh, de la Oradea la București, prin Maramureș și Secuime, din care aduce nu doar observații despre lumea veche care părea că nu se mai dăramă, fixate într-un reportaj, "Periplu pentru descoperirea țării mele" (publicat în franceză de revista anarhistă "Iztok", și nouă ore de imagini video HI 8 mm de maxim interes pentru istoria recentă, din zone neacoperite de emisiunile în continuu ale Televiziunii Române "Libere". O parte din imagini sunt distruse prin neglijența agenției Videoadapt, câteva casete, copii Betacam, supraviețuiesc în arhivele Culcer (ele conțin un interviu cu Mihai Șora, ca ministru al Învățământului ; o lungă dezbatere în cadrului Grupului de Dialog Social (G.D.S.) la care fusese

invitat generalul Chițac; scene din periferia Bucureștilor în perioada pre-electorală; manifestări ale Bisericii greco-catolice la Cluj - slujba în aer liber; un interviu cu Mircea Zăciu, reuniuni politice de fondare ale Uniunii Democrate a maghiarilor din România UDMR la Cluj și Sf. Gheorghe, discuții cu profesori și studenți la Târgu Mureș pe tema învățământului medical universitar maghiar autonom, etc.). Televiziunea franceză, după o perioadă de exces, nu mai dă nici o importanță evenimentelor din România. Revoluția transmisă în direct se dovedise o înscenare politică manipulată de Securitate.

Înființează în mai 2000 revista electronică (on line) *Asymetria* (<http://www.asymetria.org>), care se reînnoiește trimestrial, cu peste 3 000 de vizite pe lună. La 7 decembrie 2000 înființează grupul de discuții Yahoo : "Societatea de mâine", care reia titlul unei reviste clujene de sociologie din anii 1920-1925, fondată de Ion Clopoțel (http://fr.groups.yahoo.com/group/societatea_de_maine/) cu în jur de 150 de membri stabili. Militează pentru Procesul comunismului, pentru reprezentarea drepturilor victimelor sistemului penitenciar și carceral comunist, pentru aplicarea lustrației și pentru reintegrarea lui Paul Goma în drepturile sale cetățenești, redactând singur sau în colaborare cu intelectualii Ioan Roșca, Valerian Stan, Flori Stănescu, Mircea Stănescu, diverse proteste și apeluri.

Scrieri: "Un loc geometric" (texte), Editura Cartea Românească, București, 1973 "Citind și trăind literatura", eseuri de sociologia literaturii, Editura Dacia, Cluj, 1976 "Serii și grupuri", eseuri de sociologia literaturii, Editura Cartea Românească, București, 1981.

Preliminarii

Înainte de a răspunde întrebărilor dumneavoastră, voi face o frază privitoare la independența justiției, la inamovibilitate, dar și la imunitatea parlamentarilor.

Imunitatea, ca și inamovibilitatea, sunt privilegii. Ele sunt practici sociale puse în lege pentru a apăra libertatea de decizie, a evita presiunile exterioare asupra celor care beneficiază de scutul lor. Or, se observă că hoțomanii se bat să ajungă parlamentari, pentru a beneficia de imunitate. Iată cum poate fi deturnată o prevedere inițial pozitivă.

Dar, după ieșirea de sub umbrela imunității, ce se întâmplă cu responsabilitatea juridică și politică? Cum pot fi trași la răspundere oamenii politici ale căror acte sunt dăunătoare social și inacceptabile moral?

Un exemplu: un cetățean care a fost prim-ministru după 1990 a semnat atunci câteva legi al căror efect dezastruos asupra economiei românești nu s-a resorbit nici după doua decenii. În numele unui concept așa-zis modern despre economie, în cadrul regimului de restaurație, bunurile produse de întreaga comunitate națională a României erau declarate proprietatea entității Stat și astfel privatizate. Or, aceste bunuri, industriale sau altele, erau de fapt proprietatea întregului popor, chiar dacă formula poate părea acum ridicolă și comunistă, fiind produse de toți cei care au contribuit cu impozitele prelevate la sursă, la construirea economiei românești după 1948, adică după naționalizare (vezi Legea Cojocaru și analiza privatizării pe care o face acesta în seria de articole publicate după 1990, strânse într-o carte disponibilă pe Internet).

Privatizarea lor a fost ilegală în formă și ar fi trebuit să se producă abia

după distribuirea unor acțiuni tuturor cetățenilor României. Așa cum s-a procedat, prin devalorizarea abuzivă, ne aflăm de fapt în fața unei delapidări. Restituirea bunurilor naționalizate atunci, cu punerea în paranteză a o jumătate de secol de activitate economică colectivă, a fost și este o mare șmecherie, o mare escrocherie.

Mai mult, câteva din legile sau ordonanțele de urgență semnate de Petre Roman sau de urmașii săi nu sunt nici măcar accesibile publicului interesat, căci nu sunt publicate în colecția de legi a României de după 1990.

Astfel de cazuri, sunt cazuri școală, pe care ar trebui să le studiați la universitate sau măcar după, fiindcă prin ele se exprimă esența abuzivă, nu democratică ci cleptocratică a regimurilor din România «post-comunistă», pe care magistrații nu doar că le-au tolerat dar le-au și susținut.

Cred că este de datoria magistraților cinstiți, de a căror existență nu mă pot îndoii, pentru că ar însemna că nu mai există nici o speranță (tineri sau mai puțin tineri), să participe la dezbaterea și reforma socială și politică. Prin aplicarea legii, prin discutarea legii atunci când ea este pe cale de a fi strâmb alcătuită, înainte de votarea în Parlament, prin descurajarea manevrelor dilatorii, dar și prin încurajarea studierii istoriei instituționale, a raporturilor justiției cu instituțiile celelalte ale societății vechi sau actuale, atât cu Partidul Comunist din România, cu serviciile de Siguranță, de Securitate și Contrainformații interne și externe, cât și cu Parlamentul sau Ministerul Justiției, actuale. Magistrații pot încuraja transparența, facilita accesul la arhive, decide în acest sens când sunt sesizați prin acțiuni individuale.

Din Arhivele Naționale, atât cât sunt ele accesibile acum, din fondurile diverselor secții ale C.C. al P.C.R. se pot extrage deja informații pe această temă istorică, fără studierea căreia nici o analiză de perspectivă nu este posibilă.

Este de datoria unor asociații de profesioniști ai Justiției să facă aceste demersuri pentru purgarea nespulșorilor și ascunselor relații de complicitate, ale căror acțiuni de deformare prin presiune au împiedicat funcționarea legală, corectă a justiției în România. Și care o împiedică și acum.

Chiar fără nici o intervenție a asociațiilor despre care se spune că ar forma, întemeiat sau nu, societatea civilă, reprezentative, nerepresentative sau pseudo-representative, este interesul magistraților *in corpore* să dezvăluie complicitățile de aparat care au dus la constituirea unei imagini negative privind funcționarea justiției în România, mai ales după 1948.

1. Considerați că România de azi este diferită de cea anterioară anului 1989? Din această perspectivă, se poate vorbi, din perspectiva dumneavoastră, de o magistratură de dinainte de 1989 și de una de după 1989?

Nu se modifică o țară așa de repede. Deși interesul colectiv este greu de definit, rolul justiției ar fi, după mine, să participe la definirea acestui interes colectiv. Modificările ar trebui să se producă atât la nivelul economiei cât și la nivelul mentalităților. Iar purtătorii mentalităților sunt indivizii, în subsidiar instituțiile.

Practicile sociale nu se modifică prin legi, atâta vreme cât legile trebuiesc aplicate și atâta vreme cât aplicarea lor depinde de oameni, nu de zei sau supraoameni fără patimi și fără sex.

Dacă sunteți fizionomiști, nu puteți ignora fețele, siluetele inșilor care apar la televiziune, cefe, hainele care crapă pe ei, pleznind pe la cusături de grăsimile adunate, vorbirea agramată a majorității celor care sunt așa zișii noștri reprezentanți. Avem aici un cerc vicios tipic. Ei sunt ca noi și noi ne comportăm ca ei. Din ce în ce mai vulgari, mai agresivi, mai convinși că legea nu ne apără, că legea poate fi deturnată, ocolită, disprețuită, că aplicarea ei este determinată de treapta socială pe care ne aflăm, cea înaltă scutindu-ne de răspunderi. Legea nu se aplică. Judecata este dată în funcție de statutul social superior și nu pe baza egalității tuturor în fața legii. Aș putea să dau exemple. Presa este plină de ele. Măcar atâta a mai rămas ca formă fără fond a așa-zisei democrații. Libertatea de a informa. Fără ca darea în vileag a unor situații strâmbă să aibă vreo consecință practică. Fiindcă mai rămâne punerea în mișcare a justiției. Ori aici, tot cei cu bani beneficiază de mecanism, cei fără bani nu au măcar curajul să deschidă o acțiune penală sau civilă, fiindcă ar intra pe mâna avocaților. Între cetățean și magistrat se interpune casta avocaților. Nu putem discuta serios despre administrarea justiției dacă nu luăm în studiu comportamentul acestei caste, în compunerea căreia au intrat după 1990 mulți foști judecători pătați de colaboraționism, reciclați într-o meserie bănoasă, unde trecutul lor nu mai are nici o importanță. Sau are, în măsura în care apartenența la vechile rețele, complicitățile de pe vremea comunismului funcționează electiv.

Căutați biografiile indivizilor care ne reprezintă în Parlament. Studiați carierele celor care au condus sau mai conduc țara, direct sau indirect, de la

Ion Iliescu, Petre Roman sau Traian Băsescu la Gigi Becali, Sorin Ovidiu Vântu, Ion Țiriac etc. Acolo veți observa cum se curăță de pete cu Sidol fețele foștilor privilegiați, reciclați în prosperi oameni de afaceri. Cazul lui Sever Mureșan este tipic, fiindcă matrapzlăcurile acestuia au ieșit la iveală, și deci pot fi studiate. Un ins urmărit de Interpol care scapă mereu cu fața aproape curată. Să fie doar o victimă inocentă a unor *règlements de comptes* între foști?

2. Ar trebui trecută cu vederea colaborarea unor magistrați cu serviciile Securității, dată fiind experiența și competența acumulată (știut fiind că un bun specialist se formează în mulți ani) sau ar trebui ca aceste persoane să fie expuse și îndepărtate din profesie? Soluția din Germania de Est, unde, după căderea zidului și reunificare, judecătorii din perioada comunistă au fost îndepărtați, este cea mai bună?

Poate că soluția germană a fost cea mai bună. Dar chestiunea colaborării cu Securitatea a unor magistrați este secundară. Mai gravă, mult mai gravă este subordonarea aproape integrală a justiției penale și civile la ordinele partidului, ordine care se dădeau pe baza interpretării abuzive a art. 1 din Constituția României, cel care formula baza juridică a imixtiunii unui partid politic, care nu funcționa nici măcar pe baze reprezentative și populare, în toate domeniile vieții publice. Această imixtiune, pe care am trăit-o pe piele proprie în cel puțin două ocazii, era arbitrară, fiindcă se petrecea fie pe baza bunului plac, fie pe temeiul relațiilor clanice, complicităților alcoolice, sexuale sau mai știu eu de ce. gen.

Știți probabil că la județele de partid există un serviciu, al cărui nume nu-l cunosc, dar care superviza toate sau aproape toate deciziile de justiție. Acum unde se află acest serviciu? La nivelul ministerului Justiției? Să fi dispărut? Mă întreb.

3. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? În ce modalitate? Prin ce pârghii?

Pe Internet se poate viziona, filmarea unei intervenții de mediere a președintelui României, între o asociație, reprezentată de Teodor Mărieș, 21 Decembrie, și aparatul procuraturii. Dan Voinea a fost învinuit de blocarea anchetelor sau de greșeli grave de procedură. Pe cine să credem, pe fostul acuzator din parodia de justiție a așa-zisului Proces Ceaușescu, devenit apărător al victimelor loviturii de stat decembriste, sau pe Procurorul general al României? Este normal să se ajungă la așa ceva? Chiar dacă Traian Băsescu a cerut aplicarea deciziei deja date în favoarea cererii asociației lui Mărieș. Trebuie să se ajungă la președinte pentru așa ceva? Și atunci, nu ne putem oare întreba dacă alte intervenții de același tip, la nivel politic, nu ajung să modifice, înainte de exprimarea lor, deciziile justiției române?

4. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din România pentru a vă ocroti un drept, ați avea încredere în sistem, în general, și în judecător, în special? Există vreo diferență între ceea ce ar trebui să fie un judecător și ceea ce el este, în realitate?

M-aș adresa doar dacă nu aș avea nicio altă soluție. Experiența mea este global negativă. Într-un proces în care reclamam un abuz de încredere, niște bunuri de valoare fiind vândute fără acordul meu de cei la care fuseseră depozitate înainte de plecarea mea din țară, nu s-a ajuns niciodată la judecata pe fond, nu doar fiindcă apăruse, după tergiversări diverse, o chestiune de procedură ci și fiindcă declarațiile false ale acuzaților, la nivelul anchetei de poliție, nu au fost niciodată verificate, confruntate cu faptele sau cu martorii.

5. Ce socotiți că ar trebui să facă membrii acestui corp profesional pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în actul de dreptate? Cum ar trebui să se comporte un judecător? S-a născut oare judecătorul ideal?

Nu s-a născut judecătorul ideal. Și nici nu se va naște. Dar judecătorul nu este doar acela care aplică legea, ci și cel care se supune legii. Corpul profesional din care faceți parte ar trebui să nu se considere mai presus de lege. Și deci să nu(-și) permită derogări. Nici pentru sine, nici pentru alții. **Inamovibilitatea nu e echivalentă cu iresponsabilitatea.**

«Națiunea care separă înțelepții de războinici va avea lași care să cugete și proști care să lupte.» Nu știu cine a zis aceste cuvinte. Dar cred că magistrații sunt cei care, ca și noi toți ceilalți, care mai credem în valorile comunitare, ar trebui să întrupeze dubla calitate aici evocată. Puterea fără lege și legea fără putere dezlanțuie haosul social. Într-un astfel de haos supraviețuiește România actuală.

Mihai Răzvan Ungureanu

Mihai Răzvan Ungureanu (n. 22 septembrie 1968, Iași) este un istoric și diplomat român, care a deținut funcția de ministru de externe al României între anii 2004-2007. În prezent este director al Serviciului de Informații Externe al României.

A absolvit în anul 1992 Facultatea de Istorie-Filosofie din cadrul Universității "Al.I. Cuza" din Iași. În anul 1993 a susținut masteratul în Studii Ebraice la Oxford Centre for Hebrew and Jewish Studies din cadrul Universității Oxford, iar la 27 martie 2004 a obținut doctoratul în istorie modernă la Facultatea de Istorie a Universității "Al. I. Cuza" din Iași, cu o teză cu tema "Convertire și integrare în societatea românească la începutul epocii moderne", avându-l ca îndrumător științific pe acad. prof. dr. Alexandru Zub.

După absolvirea Facultății în anul 1992, Mihai Răzvan Ungureanu a devenit pentru o scurtă perioadă profesor la Liceul de Filologie-Istorie "Mihai Eminescu" din Iași. Din același an, este angajat drept cadru didactic universitar de Istoria modernă a României la Facultatea de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, deținând pe rând următoarele grade didactice: preparator (1992-1995), asistent (1995-1998), lector (1998-2004) și apoi conferențiar (2004-2006). În anul 2007, devine profesor universitar de Istoria modernă a României la Facultatea de Istorie a Universității din București.

În paralel cu activitatea didactică, conf. dr. Mihai Răzvan Ungureanu a desfășurat și o bogată activitate știin-

țifică, fiind membru al Societății Române de Heraldică, Sigilografie și Genealogie a Academiei Române, filiala Iași (din 1993), membru al board-ului științific al Fundației Soros pentru o Societate Deschisă, Iași - București (1996-1998), director al Centrului de Studii Românești din Iași al Fundației Culturale Române (1996-1999), membru al European Association for Jewish Studies din Oxford, Marea Britanie (din 1997), Senior Fellow al Oxford Centre for Jewish and Hebrew Studies, St. Cross College, University of Oxford, Marea Britanie (din 1998), membru al Consiliului Institutului de Studii Genealogice și Heraldică "Sever Zotta" din Iași (din 1998) etc.

Mihai-Răzvan Ungureanu a susținut cursuri la o serie de instituții de învățământ superior din țară și de peste hotare: profesor invitat (Gast Wissenschaftler) la Departamentul de Istorie Europeană, Universitatea Albert-Ludwig din Freiburg im Breisgau, Germania (1993-1997), profesor asociat la Școala de Studii Slavone și Est-Europene, Universitatea din Londra, Marea Britanie (1996-1998), lector la Școala NATO (SHAPE) din Oberammergau, Germania (din 2001), lector asociat la Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București (din 2002), lector la Centrul

de Studii de Securitate "George C. Marshall" din Garmisch-Partenkirchen, Germania (din 2003). De asemenea, din anul 2005, este și profesor asociat la Universitatea Națională de Apărare.

1. Considerați că România de azi este diferită de cea anterioară anului 1989? Din această perspectivă, se poate vorbi, din perspectiva dumneavoastră, de o magistratură de dinainte de 1989 și de una de după 1989?

Nu cred că sistemul legislativ, după care un magistrat judecă, sau cadrul procedural în limitele căruia este ținut să judece poate defini o frontieră de conținut între activitatea depusă de acest corp profesional înainte și după 1989. România a beneficiat întotdeauna de un corp de oameni profesioniști, dedicați interpretării și aplicării legii, indiferent care erau obiectivele de politică normativă ale societății. Cred că aceasta ar trebui să reprezinte starea de normalitate, în care factorul politic, indiferent de regimul ideologic care îi dă contur, este responsabil de identificarea și normarea acelor aspecte din viața cetății pe care le consideră importante pentru funcționarea noastră corectă ca indivizi – părți ale unui sistem social, autoritatea judecătorească fiind chemată să vegheze la respectarea normelor edictate. Nu încerc prin aceasta să validez etica ansamblului legislativ sub care funcționa justiția română înainte de anul 1989; cred însă că nu trebuie să responsabilizăm judecătorii pentru conținutul nedemocratic al unora dintre legile regimului trecut sau cu modul în care era organizată administrarea actului de justiție.

Consider însă că anul 1989 a marcat un punct de cotitură în consolidarea identității profesionale și în asigurarea garanțiilor legale pentru funcționarea imparțială a puterii judecătorești. Constituirea organismelor specifice de pregătire și de organizare profesională, prin înființarea Institutului Național al Magistraturii și a Consiliului Superior al Magistraturii, a dat curs unui imperativ social încă actual: nevoia de a beneficia de serviciile unui corp profesional puternic, educat și suficient de matur pentru a se autoguverna și pentru a recunoaște limitele democratice ale acestui exercițiu. Garanțiile de independență profesională conferite asupra sistemului judiciar nu au fost un capriciu al efervescentei postrevoluționare, ci un imperativ al societății democratice.

2. Ar trebui trecută cu vederea colaborarea unor magistrați cu serviciile Securității, dată fiind experiența și competența acumulată (știut fiind că un bun specialist se formează în mulți ani) sau ar trebui ca aceste persoane să fie expuse și îndepărtate din profesie? Soluția din Germania de Est, unde, după căderea zidului și reunificare, judecătorii din perioada comunistă au fost îndepărtați, este cea mai bună?

Nu cred că avem voie, ca oameni care am trăit împreună aceeași istorie, să aruncăm anatema asupra unui întreg corp profesional, doar pentru că a avut neșansa de a lucra într-o anumită perioadă istorică sau sub un anumit regim politic. Așa cum actul de justiție se aplică particularizat la speță, consider că eventuala implicare a unui judecător în activități de poliție politică trebuie analizată și, acolo unde este

cazul, sancționată. În acești termeni înțeleg filosofia care fundamentează legea română în materie: o răspundere bazată pe vinovăție individuală, pentru fapte comise contra drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățeanului, a căror săvârșire este probată. Legiuitorul român a dat dovadă de înțelepciune când a decis să nu acorde preeminență unui demers represiv bazat pe răspunderea colectivă, prezumată absolut, a unui întreg corp profesional.

3. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? În ce modalitate? Prin ce pârgii?

Autoritățile de stat legitimate constituțional să diriguieze activitatea țării au o singură modalitate de expresie politică în raport cu puterea judecătorească: politica normativă, care exprimă dreptul legiuitorului de a decide cum trebuie protejate valorile societății. Într-un stat democratic nu există altă formă de interacțiune a factorului politic cu autoritatea judecătorească. Construcția sistemului judiciar în ultimii douăzeci de ani a eliminat într-o mare măsură pârgiile legale, administrative sau logistice prin care un judecător să fie făcut dependent de orice este extrinsec legii și propriei sale conștiințe. Mai rămâne ceea ce nici o lege nu poate să reglementeze: felul în care fiecare dintre noi, judecători sau nu, ne raportăm moral la paradigmele deontologice ale profesiilor noastre; modul în care înțelegem să clădim și să ne apărăm demnitatea propriei conduite. Revenim astfel la autogovernarea la care mă refeream mai

devreme și care dă consistență principiului independenței puterii judecătorești; aceasta are un corelativ implicit: responsabilitatea magistraților de a denunța ei înșiși orice încercare a fi influențați sau controlați de factorul politic.

4. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din România pentru a vă ocroti un drept, ați avea încredere în sistem, în general, și în judecător, în special? Există vreo diferență între ceea ce ar trebui să fie un judecător și ceea ce el este, în realitate? Ce socotiți că ar trebui să facă membrii acestui corp profesional pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în actul de dreptate? Cum ar trebui să se comporte un judecător? S-a născut oare judecătorul ideal?

Dacă prin „judecătorul ideal” înțelegem magistratul care „împarte dreptatea” într-un mod competent și echidistant, atunci vreau să cred că sistemul judiciar românesc este format în primul rând din judecători ideali. Nu cred că justițiabilul caută în instanță un ideal filosofic. Odată ajuns într-o formulă contencioasă își rezervă dreptul de a fi pragmatic: vrea să fie tratat cu respect de un profesionist, ale cărui hotărâri să fie articulate doar de lege și de propria sa conștiință și care să îi ofere o soluție motivată într-un termen scurt. Sunt cerințe naturale ale produsului activității jurisdicționale oriunde în lume și sunt tot atâtea criterii de cuantificare a încrederii în sistemul judiciar.

Problema încrederii în activitatea judiciară, îngrijorare prezentă în discursul public, reflectă însă o confuzie la clarificarea căreia ar trebui să participe inclusiv cei vizați de această

retorică: suprapunerea între încrederea în sistemul judiciar și încrederea în sistemul legislativ. Judecătorul interprează și aplică legea, nu o formulează. Nu își edictează nici regulile de procedură care îi guvernează activitatea și care formează de atâția ani obiectul criticilor privind lipsa de celeritate a procedurilor judiciare.

Din acest motiv, nu cred că soluțiile privind sporirea încrederii publicului în

actul de justiție pot suporta un autorat unic și nici nu este echitabil să cadă exclusiv în sarcina unei singure puteri a statului român. Cred că este momentul, după două decenii reșezare a sistemului judiciar românesc, cu reușitele și eșecurile acestui proces, să abordăm cu mai multă responsabilitate rolul care ne revine tuturor în efortul de îmbunătățire a actului de justiție românesc.

Vladimir Tismăneanu

Vladimir Tismăneanu (n. 4 iulie 1951, Braşov) este un politolog român stabilit în Statele Unite, profesor de științe politice la University of Maryland, College Park, SUA, director al Center for the Study of Post-Communist Societies al aceleiași universități. În 2006 a fost președinte al Comisiei Prezidentiale de Analiză a Dictaturii Comuniste din România, iar din data de 11 aprilie 2007, președintele Comisiei Prezidențiale Consultative pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România. A fost editorul revistei *East European Politics and Societies* (1998-2004). Printre cele mai recente lucrări ale sale se numără „Stalinism for All Seasons” (University of California Press, Berkeley, 2003) și „Between Past and Future: The Revolutions of 1989 and Their Aftermath” (coordonată împreună cu Sorin Antohi; Central European University Press, 2000).

Articolele și studiile sale au apărut în numeroase ziare și reviste, printre care *New York Times*, *Washington Post*, *Common Knowledge*, *The New Republic*, *Partisan Review*, *Gazeta Wyborcza*, *Sfera Politicii*, 22. Volumul „Revoluțiile din 1989. Între trecut și viitor” (Polirom, 1999) a primit premiul revistei *Sfera politicii* pentru cea mai buna traducere românească din domeniu. Premiul Fundației Culturale Romane (2001) și premiul „Ion I.C. Brătianu” (2001) pentru contribuții la promovarea ideilor liberale. A primit premiul Grupului pentru Dialog Social pentru anul 2007.

Lucrări: *The Perfect Acrobat*. Leonte Rautu, *the Masks of Evil*,

co-authored with Cristian Vasile (Bucharest: Humanitas Publishing House, 2008). A biography of Romania's Stalinist propa-

ganda czar, *The Devil in History: Communism, Fascism, and the Lessons of the 20th Century* (book contract with University of California Press, manuscript completed), *The Mist Curtain*. Co-authored with Mircea Mihăieș, (Iași and Bucharest: Polirom Publishing House, 2008), *Refusing to Forget* (Bucharest: Curtea Veche Publishing House, 2007), *Democracy and Memory: Essays on Communism, Fascism and Democracy* (Bucharest: Curtea Veche Publishing House, 2006), *The Great Shock at the End of a Short Century*. Ion Iliescu in Dialogue with Vladimir Tismăneanu - Social Science Monographs, distributed by Columbia University Press, 2004. New edition, Social Science Monographs/ Columbia University Press, 2006. Reviewed in *Chronicle of Higher Education*. Original edition, (Bucharest: Editura Enciclopedică, 2004). French translation, Ed. du Rocher, 2004, *The End and the Means: Essays on Ideology, Utopia, and Myth* (Bucharest: Editura Curtea Veche, 2004), *Skeletons in the Closet*. Co-authored with Mircea Mihăieș (Iași and Bucharest: Polirom, 2004),

Stalinism for All Seasons: A Political History of Romanian Communism. (Berkeley: University of California Press, 2003). Romanian translation, *Polirom*, 2005. Polish translation forthcoming. The book received the 2004 Barbara Jelavich Award from the American Association for the Advancement of Slavic Studies, *Letters from Washington: Reflections on the Twentieth Century* (Iași and Bucharest: Editura Polirom, 2002), *Specters of Central Europe* (Iași and Bucharest; Editura Polirom, 2001), *Fantasies of Salvation: Democracy, Nationalism and Myth in Post-Communist Europe*, (Princeton: Princeton University Press, 1998. Romanian translation, Editura Polirom, 1999; Polish translation, Muza Publishing House, 2001. Lithuanian translation, 2004. Major chapters translated in German, Ukrainian, Hungarian, Croatian. Recommended for the translation-publishing program, Open Society Institute, *The Phantom of Gheorghiu-Dej: Studies in Romanian Communism* (Bucharest: Editura Univers, 1995), *New edition, revised and enlarged*, Humanitas Publishing House, 2008, *Reinventing Politics: Eastern Europe from Stalin to Havel*, (New York: Free Press, 1993). Paperback edition with a new afterword. Romanian translation of updated version (Iași: Editura Polirom, 1997). Major chapters translated into Polish, Hungarian, German. Ukrainian translation, 2002, *Reinventing Politics: Eastern Europe from Stalin to Havel*, (New York: Free Press, 1992). Cloth edition. Romanian and Ukrainian translations, *In Search of Civil Society: Independent Peace Movements in the Soviet Bloc* (New York: Routledge, 1990), editor and principal author, *e Crisis of Marxist Ideology in Eastern*

Europe: The Poverty of Utopia (London and New York: Routledge, 1988).

1. Considerați că România de azi este diferită de cea anterioară anului 1989? Din această perspectivă, se poate vorbi, din perspectiva dumneavoastră, de o magistratură de dinainte de 1989 și de una de după 1989?

Statul de dinainte de 1989 a fost unul de nedrept (*Unrechtsstaat*), în care fărădelegea este travestită în sistem legal. Era deci nu doar diferit de statul de drept, ci chiar opusul său. Călcâiul lui Ahile al post-comunismului românesc a fost continuarea unor practici autoritariste moștenite din vechiul regim, perpetuarea în funcții a unor oameni compromiși, legați prin fire vizibile și invizibile de casta nomenclaturistă. Ceea ce nu înseamnă că nu s-a schimbat nimic. Au avut loc reforme în justiție, în special în timpul ministeriatului lui Valeriu Stoica. Există acum un corp de magistrați care pot constitui masa critică necesară pentru ruptura definitivă cu sistemul Iliescu, inclusiv cu metodele clientelare specifice unui organism politic ce suferă de corupție endemică.

2. Ar trebui trecută cu vederea colaborarea unor magistrați cu serviciile Securității, dată fiind experiența și competența acumulată (știut fiind că un bun specialist se formează în mulți ani) sau ar trebui ca aceste persoane să fie expuse și îndepărtate din profesie? Soluția din Germania de Est, unde, după căderea zidului și reunificare, judecătorii din perioada comunistă au fost îndepărtați, este cea mai bună?

Sunt în favoarea maximei transparențe, susțin Legea Lustrației (evident gândită rațional, nu ca pachet-omnibus ce poate fi prea ușor stopat din rațiuni tehnice). Colaborarea cu Securitatea nu ținea de obligațiile descrise, ca să spun astfel, în fisa postului, trebuie prin urmare sancționată. Credibilitatea morală a magistratului se spulberă atunci când știi că a fost complice Răului, că a ascuns acest lucru, mizând pe buna-credință a cetățenilor. Nu toată lumea a turnat, nu toată lumea s-a prostituat.

3. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? În ce modalitate? Prin ce pârghii?

Separarea puterilor este cheia de boltă a unei democrații viabile. Influențele politicului se exercită prin canale informale, prin rețele de complicități, trafic de influență, atribuirii de privilegii etc. România are nevoie, poate, de ceea ce a trăit Italia în anii 90: o „revoluție” a magistraților. Eu cred că întărirea statului de drept este o prioritate a celui de-al doilea mandat al președintelui Traian Băsescu.

4. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din România, pentru a vă ocroti un drept, ați avea încredere în sistem, în general, și în judecător, în special? Există vreo diferență între ceea ce ar trebui să fie un judecător și ceea ce el este, în realitate?

M-am adresat în legătură cu oribilele calomnii lansate la adresa mea de Gheorghe Funar, ca lider al Partidului „România Mare” (susținea ca am delapidat documente secrete în perioada lucrului la Raportul Comisiei Prezidențiale de analiză a comunismului și că le-am „vândut pe bani grei” în Statele Unite ale Americii). Sunt reprezentat de firma Stoica și asociații. Am câștigat în primă instanță, la Judecătoria sectorului 1 București, în 2007. S-a depus contestație, acum procesul se rejudecă. Deci am dovedit prin propria acțiune că am încredere în sistemul legal. Pot fi frustrat de temporizări, dar sunt sigur ca adevărul va învinge.

5. Ce socotiți că ar trebui să facă membrii acestui corp profesional pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în actul de dreptate? Cum ar trebui să se comporte un judecător? S-a născut oare judecătorul ideal?

Tot așteptăm judecătorul ideal, iar el se prea poate să fie aici, lângă noi. Să nu cădem într-un fel de pesimism care ne-ar face să credem că totul e zadarnic. Nu, eu chiar cred că depinde de câțiva oameni să creeze o diferență. Așa încep întotdeauna marile schimbări. Cu fiecare magistrat care refuză să trăiască în minciună se fortifică șansele ca majoritatea magistraților să vrea să trăiască în adevăr.

Victor Neumann

Victor Neumann (n. 28 octombrie 1953, Lugoj) este un istoric, profesor al Universitatii de Vest din Timișoara; titularul cursurilor de istorie modernă a Româ-

niei și istorie modernă universală; coordonator al Școlii Doctorale de Istorie Conceptuala Reinhart Koselleck, realizată în parteneriat cu Universitatea din Aachen și în colaborare cu profesorul Armin Heinen. Autor al cartilor *Ideologie și fantasmagorie, Polirom, 2001*; *Tentativa lui homo europaeus, Polirom, 2006*; *Neam, Popor sau Natiune?, Curtea Veche, 2005*.

civismul societății, modernizarea instituțională și binele de obște dezvoltat de elitele politice și profesionale. Cred că mulți magistrați români au făcut eforturi de adaptare la schimbările sistemului administrativ-politic de după 1989, au arătat interes pentru democrație și pentru gândirea și aplicarea noii legislații. Formularea stângace ori ambiguitățile unor legi (multe din textele acestora sunt interpretabile), slăbiciunile învățământului juridic și competențele neconvingătoare ale absolvenților din numeroasele facultăți de drept existente în România, criteriile de promovare în posturi și absența managementului performant au întârziat modernizarea sistemului și transformarea magistratului într-un model intelectual-profesional respectabil.

1. Considerați că România de azi este diferită de cea anterioară anului 1989? Din această perspectivă, se poate vorbi, din perspectiva dumneavoastră, de o magistratură de dinainte de 1989 și de una de după 1989?

Există câteva diferențe importante între România de astăzi și aceea a regimului totalitar național-comunist. Dar și câteva similitudini. Întrebarea dumneavoastră mă duce cu gândul în primul rând la aspectul non-juridic al neajunsurilor existente în România și adesea semnalate de mass-media. Aidoma oricărei alte discipline, magistratura trebuie înțeleasă în funcție de bagajul cultural al individului,

2. Ar trebui trecută cu vederea colaborarea unor magistrați cu serviciile Securității, dată fiind experiența și competența acumulată (știut fiind că un bun specialist se formează în mulți ani) sau ar trebui ca aceste persoane să fie expuse și îndepărtate din profesie? Soluția din Germania de Est, unde, după căderea zidului și reunificare, judecătorii din perioada comunistă au fost îndepărtați, este cea mai bună?

Cred că o etică profesională este importantă atât în cazul magistraților, cât și în acela al celorlalte segmente profesionale de elită. Să reținem însă că democrația nu se construiește nici prin condamnarea trecutului și nici prin

ștergerea urmelor sale. Importantă îmi pare depășirea vechii paradigme culturale, respectiv construirea unei alternative de gândire adaptată lumii contemporane. Suspiciunea, delațiunea, absența respectului de sine și a respectului celorlalți, monologul, ar fi de dorit să lase loc responsabilității individuale, culturii dialogale, normelor de coabitare. În fond, societatea României secolului al XXI-lea are nevoie de formarea caracterelor, de adaptarea la setul de valori occidental și pentru aceasta este important proiectul elitelor sale. Magistratul, scriitorul, jurnalistul, profesorul, medicul au un rol fundamental în orice schimbare politică. Ei pot fi – în cazul în care se pregătesc, se autoperfecționează și sunt conștienți de adevărata lor menire - promotorii reformei culturale vizând reșezarea structurii de gândire pe criterii diferite de acelea anterioare, caz în care primează știința, instrucția, voluntariatul, competiția, norma etc. O asemenea înnoire/reșezare este pendinte de informațiile și ideile promovate la vârful, ca și la baza societății. De exemplu, depășirea vechilor dușmăanii pe criterii sociale, etnice, religioase, ideologice, evitarea radicalismelor pretinde un sistem de învățământ european, multă știință și decizii înțelepte.

Ceea ce se poate realiza grație unui sistem de valori și a unor reflexe de gândire în care își face loc bunul simț, diversitatea opiniilor, relația firească cu semenii, tendințe ce surclasează expresiile și atitudinile de inspirație totalitară. Doar astfel se va putea învăța din gravele erori ale comunismului postbelic, atunci când acesta a procedat la nediferențiate condamnări ale oamenilor, creațiilor, moștenirilor culturale. Un stat democratic al tuturor

cetățenilor săi nu se poate construi prin punerea accentului pe diferențialisme și pe injustiție, pe inechitate socială și abuzuri ale unor personaje sfidând legea la adăpostul unei averi obținută prin fraudă. Respectul pentru drepturile omului și ale cetățeanului presupune egalitatea de șanse, iar pentru o democrație acestea sunt fundamentale. Germania postbelică a beneficiat de aportul unui mare număr de specialiști care făcuseră parte din aparatul fostului regim nazist și care s-au putut adapta noului context statal și noului limbaj social-politic. Funcționari superiori, ingineri, magistrați, medici, savanți, consilieri, contribuieră după război la reconstrucția Germaniei. Până și teoreticienii politici fuseseră recuperați, cazul filozofului Carl Schmidt este doar unul din celebrele exemple, o referință de vârf a culturii politice germane atât înainte de război, cât și după. Cancelarul Adenauer era convins că refacerea statului era imposibilă fără aportul specialiștilor. Cât despre măsurile luate în Germania de Est după 1989, nu cred că acestea se pot constitui într-un model pentru România, măcar și pentru faptul că România nu a avut un frate mai mare la Vest și nici un plan Marshall de care să poată profita spre a dezvolta o cultură liberă și o prosperitate economică. Cu alte cuvinte, situațiile din cele două state nu sunt comparabile.

3. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? În ce modalitate? Prin ce pârgii?

Cred că în România există o influență a politicului, dar un control e prea mult spus. Chiar și atunci când magistrații cu chemare probează

știință, cumpătare, echilibru, ei par timorați în fața omului politic. La fel de important este să spun că un continuu control politic este vizibil mai cu seamă în culturile colectiviste, acolo unde dependențele sociale, materiale, familiale sunt înrădăcinate. Adesea, într-o țară ca România, din invocatele cauze corupția este dificil de combătut. Ea nu este doar o problemă pentru actul de justiție, ci este o temă ce privește cultura populației, căci exprimă un fel de a fi și de a gândi al majorității oamenilor. Într-un asemenea cadru, cei ce caută să respecte programul, norma, legea – adesea o minoritate din corpul social – sunt marginalizați sau excluși. Cred că nu exagerez atunci când spun că pârghiile de control ale politicului – și nu numai ale lui - asupra magistraților fac parte din bagajul cultural ce vine din trecut și din structura de gândire a populației. Ele indică forme de existență premoderne, în care constrângerile colective generate de sentimente și senzații surclasează informația reală, cunoașterea autentică, raționamentul logic și etica.

4. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din România, pentru a vă ocroti un drept, ați avea încredere în sistem, în general, și în judecător, în special? Există vreo diferență între ceea ce ar trebui să fie un judecător și ceea ce el este, în realitate?

Chiar dacă progresele justiției sunt lente, am încredere în instanțele din România și aceasta pentru că sunt încredințat că s-au petrecut și schimbări în bine în perioada posttotalitară. Am întâlnit magistrați cultivați, atenți la fenomenele social-politice, dornici de perfecționare, capabili de analize, interpretări și decizii juste. M-aș adresa lor fără reticențe. Criza de conștiință a României indică rostul unei schimbări,

iar aceasta trebuie să se reflecte în valori alternative la colectivism, în valori ce trimit la formarea individului responsabil. Un magistrat respectabil ar trebui să fie o persoană de înaltă ținută intelectuală, în care să se regăsească și știința juridică și formația umanistă, și logica și etica. El ar trebui să fie capabil să se derobeze de partizanatele de orice fel, să se lase condus de bune moravuri și să gândească precum un om liber.

5. Ce socotiți că ar trebui să facă membrii acestui corp profesional pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în actul de dreptate? Cum ar trebui să se comporte un judecător? S-a născut oare judecătorul ideal?

Independența justiției este esențială, motiv pentru care cred că judecătorul este cel dintâi care face efortul de a fi înțeles și de a fi acceptat de societate. Grație efortului său intelectual și a corectitudinii deciziilor sale, societatea românească va avea mai multă încredere în sine și în instituțiile destinate să împartă dreptatea. Tocmai de aceea este de dorit ca prestațiile judecătorului să se identifice cu luminarea cazurilor pe care le judecă. Comportamentul său va trebui să fie unul exemplar și aceasta pentru că – aidoma medicului și profesorului – menirea lui este să-și pună viața și știința în slujba unui crez, a binelui de obște. În sfârșit, e firesc ca viața fiecăruia dintre noi să fie o continuă tentație spre împlinirea unui ideal. Cu atât mai mult a aceluia pe care locuitorii cetății l-au invitat să se dedice cunoașterii și punerii în lucrare a legii, l-au delegat să le fie arbitru și l-au numit încă din antichitate cel dintâi contributor capabil să confere un *sensus communis* relațiilor dintre semeni.

Horia Colibășanu

Horia Colibășanu s-a născut la 04.01.1977 la Timișoara. Este absolvent al Facultății de Medicină și Farmacie "Victor Babeș" din Timișoara, promoția 2001, în prezent fiind medic specialist.

A început practicarea sportului de performanță în Slatina în domeniul atletismului la categoria juniorilor. În 1998, ia contact cu alpinismul prin Clubul Alpin Român din Timișoara, deși înainte frecventase muntele în drumeții organizate cu prietenii. Ascensiunea în domeniu este rapidă astfel că după 10 ani de activitate Horia se poate mândri cu performanțe unice în alpinismul românesc. Expediții: 1998 Caucaz – vf. Gumaci (3843m), vf. Elbrus (5648m); 1999 Tien Shan – vf. Khan Tengri (7010m); 2002 Caucaz – vf. Elbrus (5648m); 2003 Alpi – Vf. Matterhorn (4476m) via creasta Lion – Italia; 2004 Himalaya – vf. K2 (8611m) premieră națională – cea mai buna performanță a alpinismului românesc; 2006 Himalaya – vf. Manaslu (8163m) premieră națională – obține titlul de cetățean de onoare al Municipiului Timișoara; 2007 Himalaya – vf. Dhaulagiri (8167m) premieră națională – face o primă tentativă pe Annapurna beneficiind de aclimatizarea de pe Dhaulagiri; 2008 Himalaya – vf. Annapurna (8091m) – tentativă nereușită pe o rută nouă. Participă la încercarea de salvare a partenerului de expediție Inaki Ochoa stând alături de el 3 zile în tabăra 4 la 7500m.

1. Considerați că România de azi este diferită de cea anterioară anului 1989? Din această perspectivă, se

poate vorbi, din perspectiva dumneavoastră, de o magistratură de dinainte de 1989 și de una de după 1989?

Da, în mod evident, România de azi este mult diferită de cea dinainte de 1989. Dar nu același lucru se poate spune despre magistratură. Se pare că, în 20 de ani, componența magistraturii nu s-a schimbat în așa măsură pentru a putea vorbi despre o adevărată schimbare. Probabil că șansele de a fi judecat într-o cauză oarecare de cei ce au condamnat la moarte luptătorii anticomuniști din munți au scăzut într-o oarecare măsură, dar marea parte a magistraturii de dinainte de 1989 este încă activă, și mai ales în poziții cheie.

2. Ar trebui trecută cu vederea colaborarea unor magistrați cu serviciile Securității, dată fiind experiența și competența acumulată (știut fiind că un bun specialist se formează în mulți ani) sau ar trebui ca aceste persoane să fie expuse și îndepărtate din profesie? Soluția din Germania de Est, unde, după căderea zidului și reunificare, judecătorii din perioada comunistă au fost îndepărtați, este cea mai bună?

După părerea mea, România avea nevoie de o lege a lustrăției. Lipsa acesteia a făcut să se întârzie revenirea

la o normalitate a politicii, legii și moralei. În România de azi, infractorii sunt superstaruri, pare o glumă să îți cauți dreptatea în tribunal și în general e mult mai ușor să găsești un om inteligent decât un om cinstit. Dacă sistemul ar fi fost reformat, ca și în Germania de Est, de la început, toate cele câteva milioane de români ar fi avut de câștigat. E drept, în detrimentul a câtorva sute de judecători și procurori, care s-au retras cu pensii fabuloase sau încă activează în poziții superioare în momentul de față.

3. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? În ce modalitate? Prin ce pârghii?

Legat de întrebarea anterioară, în România, lipsa unei legi a lustrației a fost intenționată de puterea politică. În acest mod, magistratura este controlată prin banalul șantaj cu dosarul. Ceea ce nu este valabil numai pentru magistratură, ci și pentru biserică, armată sau presă. Doar că, în lipsa unei lovituri de stat, intervenții divine sau a unei preze puternice dublată de o conștiință civică reală, puterea judecătorească ar fi trebuit să fie **singura** putere care să se poată opune derapajului politic. Iar, din punct de vedere moral, oamenii care împart dreptatea ar trebui să fie, întâi de toate, cinștiți.

În lume, există modele în care separarea puterii judecătorești funcționează, în limite decente, la fel și țări în care nu funcționează, pentru mine un exemplu deosebit de ieșire dintr-un *status quo* de corupție o constituie magistratura columbiană. Sub enorma presiune financiară a traficului de droguri, magistratura a

reușit în lupta împotriva corupției generalizate. Doar că acolo a existat voință politică, și președintele a susținut direct o mână de polițiști și magistrați, care nu răspundeau în fața nimănu decît a președintelui, numiți pe drept cuvânt "*los incorruptibles*".

4. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din România, pentru a vă ocroti un drept, ați avea încredere în sistem, în general, și în judecător, în special? Există vreo diferență între ceea ce ar trebui să fie un judecător și ceea ce el este, în realitate?

Ca și părere personală, șansele de a putea găsi dreptatea într-un tribunal sunt destul de mici sau, dacă se întâmplă, va dura destul de mult. V-aș putea povesti o întâmplare personală, cu un hoț pe care l-am prins într-o noapte, cu martori, iar Poliția l-a identificat ca recidivist și l-a trimis spre judecare. Peste jumătate de an, am primit o înștiințare prin care domnul hoț era pus în libertate și amendat, cu o sumă modică, de 500 lei. Iar motivarea acestei decizii de a nu fi trimis spre judecare, venită din partea unei doamne procuror a fost că respectivul a recidivat cu o infracțiune diferită de cea anterioară, motiv pentru care nu prezintă pericol social. Încă păstrez înștiințarea ca un model de justiție și inovație în dreptul românesc. La fel, îmi rămâne și întrebarea: incompetență sau corupție?

5. Ce socotiți că ar trebui să facă membrii acestui corp profesional pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în actul de dreptate? Cum ar trebui să se comporte un judecător? S-a născut oare judecătorul ideal?

De făcut, este greu de spus ce s-ar putea face. Cunosc prea puțin sistemul, pentru a-mi da seama care ar fi pârgurile de a reforma din temelii sistemul. În cele din urmă, sistemul nu va putea fi niciodată schimbat, cât timp nu se va schimba și societatea românească și, implicit, puterea politică. Doar că un exemplu pozitiv poate influența conștiința și exemplul unui judecător exemplar, competent și incoruptibil poate schimba mentalități, poate inspira tinerii magistrați și poate rupe cutume.

Nu cred că există judecătorul ideal, orice om poate greși. Dar cine are nevoie de un judecător ideal? De un medic sau de un inginer ideal? Sincer să fiu, m-aș mulțumi cu unul bun. În condițiile în care, în facultățile de medicină, peste 50% din studenți își cumpără examenul, mai am încă opțiunea să îmi aleg medicul. Dar judecătorul nu mi-l pot alege și aici este tragedia. Așa că aș fi mai mult decât mulțumit să am parte de o judecată nu ideală, ci măcar de una competentă și nepărtinitoare.